

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

СХВАЛЕНО:
Вченою радою
від 29 листопада 2021 р.
Протокол № 4

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Ректор ЦНТУ

Володимир КРОПІВНИЙ
2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАУКОВІ ШКОЛИ У ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

(зі змінами від 29.11.2021 р.)

Введено в дію наказом
від 17.12.2021 № 39-04

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Це Положення регламентує основні напрямки і порядок організації діяльності наукових шкіл (НШ) Центральноукраїнського національного технічного університету (далі – Університет, ЦНТУ) – творчого колективу висококваліфікованих дослідників із спільним напрямом дослідження, стратегією організації професійного наукового пошуку, ідей і методів їх реалізації.

1.2 НШ розвиває колектив дослідників різних поколінь (докторів наук, докторів філософії, наукових співробітників, молодих науковців, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти (магістратури і бакалаврату)) різної наукової кваліфікації та різних вікових груп.

1.3 НШ розробляє життєво важливі для суспільства проблеми теорії та практики під керівництвом відомого у науковій галузі дослідника – керівника НШ.

1.4 Керівником НШ є визнаний у зазначеній галузі вчений, як правило, доктор наук, який розробляє фундаментальні та загальні питання науки, продукує ідеї, нові напрями дослідження який має високий науковий авторитет та громадське визнання результатів досліджень та під керівництвом якого ведеться підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації і виконуються наукові дослідження відповідно до пріоритетних напрямів, затверджених Кабінетом Міністрів України (далі – КМ України) і визначених для Університету Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України) та який здатний об'єднати навколо себе колектив однодумців.

1.5 Зміст досліджень НШ узгоджується із загальноуніверситетською науково-дослідною тематикою.

1.6 Керівник НШ, її основний склад, тематика наукових досліджень затверджуються Науково-технічною радою Університету (далі – НТР) за поданням проректора з наукової роботи.

1.7 НШ здійснює науково-дослідну, науково-організаційну, науково-методичну, патентну та винахідницьку діяльність відповідно до вимог, зазначених у законах України «Про вищу освіту», «Про наукову і науковотехнічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про авторське право і суміжні права», «Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації» та іншого чинного законодавства України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативних актів МОН України, Статуту ЦНТУ, Положення про організацію наукової та науково-технічної діяльності в ЦНТУ, наказів та розпоряджень ректора, перспективних та річних планів роботи, договорів зі сторонніми організаціями.

1.8 Надання колективу статусу НШ знаходиться у межах компетенції Вченої (Науково-технічної) ради Університету на підставі документів, що підтверджують її формальні ознаки.

1.9 Кількість сформованих НШ в Університеті не обмежується.

1.10 Реорганізація і припинення діяльності НШ здійснюється за порядком, встановленим відповідними нормативно-правовими документами.

1.11 Зміни, доповнення і уточнення до цього Положення здійснюються наказом ректора Університету за рекомендацією Вченої (Науково-технічної) ради.

2 МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ, ФОРМИ ТА КРИТЕРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НШ

2.1 **МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ НШ** полягає у здійсненні колективної інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на здобуття і використання якісно нових, оригінальних, значущих в певній науковій галузі знань.

2.2 ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НШ:

- формування потужного наукового і науково-технічного потенціалу вчених;
- отримання фундаментальних і прикладних наукових результатів за пріоритетними напрямками наукових досліджень відповідно профілю школи, зокрема розробка теоретичних концепцій, моделей, проведення експериментів, які підтверджують ту чи іншу наукову гіпотезу;

- забезпечення мобільності та трансформації форм наукової діяльності до потреб соціально орієнтованої ринкової економіки;
- реалізація безперервного циклу наукової діяльності: від фундаментальних досліджень до впровадження наукових розробок у практику, зокрема реалізація наукових робіт, які мають наукову і практичну цінність та виконання яких сприятиме залученню фінансування за рахунок коштів державного бюджету, замовників, грантодавців;
- продукування наукових знань;
- підвищення престижу науки у суспільстві та популяризація наукових досягнень фундаментальних і прикладних наукових досліджень;
- забезпечення сталого розвитку наукового напрямку наступними поколіннями вчених і дослідників та збереження історії та дослідницьких традицій НШ на всіх її етапах становлення та розвитку;
- підготовка наукових кадрів із затвердженого наукового напрямку НШ;
- постійне залучення до наукової діяльності обдарованої молоді, здатної до самостійного наукового пошуку;
- розвиток атмосфери творчості, новаторства, відкритості для наукових дискусій;
- інтеграції навчального процесу, науки і виробництва;
- інтеграція університетської науки у світовий науковий простір шляхом участі у реалізації міжнародних програм, проектів, проведення міжнародних наукових заходів;
- створення та постійна модернізація матеріально-технічної бази наукової та науково-дослідної діяльності університету.

2.3 ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НШ:

- цілісність;
- єдність методологічних основ, фундаментальної і прикладної складових, змісту освіти та передових педагогічних технологій;
- безперервність, систематичність та системність проведення досліджень;
- збереження основної мети і теоретичних положень засновників наукової школи, спадкоємності в напрямках та стилі наукових досліджень;
- партнерство всіх учасників науково-дослідного процесу;
- національна єдність школи;
- інноваційність;
- відкритість;
- зв'язок з практикою;
- поступове входження в єдиний глобальний, у т.ч. європейський науковий та освітній простір з метою інтеграції у світову наукову систему.

2.4 ОСНОВНІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ ШКОЛИ:

- керівництво експериментальними дослідженнями;
- проведення наукових конференцій, методологічних семінарів;
- виконання та захист дисертацій;
- щорічні публікації результатів наукових досліджень в провідних наукових фахових вітчизняних та іноземних виданнях;
- створення проблемно-пошукових науково-дослідних груп з числа викладачів, аспірантів та студентів в рамках науково-дослідних лабораторій;
- видання монографій, підручників, навчальних посібників, розробка нових курсів;
- участь у спільних міжнародних наукових проектах щодо вивчення актуальних наукових проблем, які фінансуються МОН України та зарубіжними фондами;
- систематична участь у Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях, з'їздах, симпозіумах;
- участь науковців школи у роботі міжнародних форумів;
- захист результатів наукових досліджень охоронними документами.

2.5 ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ НШ:

- результативність фундаментальних досліджень і прикладних розробок у визначеному науковому напрямі, встановленому відповідно до пріоритетних напрямів розвитку

національної та світової науки і технологій і які практично затребувані державою та суспільством, у тому числі в сфері національної безпеки і оборони, а саме:

- кількість новостворених одиниць техніки, технологій, матеріалів, методів, теорій, у тому числі впроваджених у виробництво та навчальний процес;
- кількість виконаних інноваційних проектів і стартапів;
- державні проекти та міжнародні гранти на НДР;
- державні премії та стипендії, у тому числі для молодих учених (Президента, Верховної ради чи Кабінету Міністрів України);
- іноземні (міжнародні) премії та стипендії у галузі науки і техніки;
- друкована наукова продукція в Україні та за кордоном (наукові статті, монографії, навчальні посібники та підручники);
- охоронні документи інтелектуальної власності;
- кількість захищених кандидатських (*PhD*) і докторських дисертацій;
- громадське визнання наукових досягнень представників школи (участь у наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, форумах, круглих столах тощо), кількість проведених наукових заходів, у тому числі міжнародних;
- кількість новостворених елементів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубатори, технопарки, наукові парки);
- кількість новостворених науково-дослідних інфраструктур, в тому числі з закордонними навчальними закладами (лабораторій, центрів тощо).

2.6 ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ НШ:

- новизна й оригінальність авторської теорії у тій чи іншій галузі знань;
- широта проблемно-теоретичного, географічного, хронологічного діапазонів функціонування;
- поширення результатів досліджень в межах країни та за її межами;
- ефективна педагогічна діяльність (кількість здобувачів, аспірантів, докторів та кандидатів наук, монографій, підручників, навчальних посібників, навчальних посібників, розробка нових курсів);
- офіційне визнання державою (науковою спільнотою) важливості наукових досліджень НШ (число докторів, кандидатів наук, професорів, доцентів, заслужених діячів і працівників освіти);
- наявність міжнародних грантів підтримки наукових досліджень;
- наявність почесних наукових знань, участь науковців школи в якості експертів ЮНЕСКО, рецензентів міжнародних проектів тощо.

3 СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ

3.1 До складу НШ входять: керівник наукової школи, доктори та кандидати наук (доктори філософії), а також молоді вчені, зокрема докторанти, аспіранти, здобувачі вищої освіти та інші суб'єкти наукової та науково-технічної діяльності.

3.2 НШ є базовою ланкою в системі підготовки кадрів вищої кваліфікації ЦНТУ – докторів і кандидатів наук (докторів філософії), створюючи належні умови аспірантам, докторантам, іншим фахівцям, які працюють над кандидатськими (*PhD*) та докторськими дисертаціями, за сформованими науковими напрямами та виконання наукових досліджень в межах зведеного тематичного плану науково-дослідних робіт Університету.

3.3 НШ є ініціатором і організатором проведення міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій, симпозіумів, наукових семінарів, круглих столів.

3.4 НШ проводить роботу з пошуку замовників на виконання науково-дослідних робіт відповідно до наукового профілю школи, представляє Університет у різних вітчизняних та міжнародних наукових програмах, бере участь у формуванні заявок замовлень на виконання досліджень у межах державних, регіональних та міжнародних наукових проектів і програм, отримання наукових грантів.

3.5 НШ здійснює інноваційну діяльність, залучаючи студентську молодь і аспірантів до виконання актуальних розробок, розвиває матеріально-технічну базу кафедр, в тому числі шляхом конкретної співпраці з інноваційно-орієнтованим бізнесом.

3.6 Залежно від специфіки і потреб наукового процесу, для розвитку наукової школи в університеті можуть використовуватися такі форми організації її діяльності:

- творчі робочі групи, які створюються для проведення наукових досліджень заданої тематики на постійній або тимчасовій основі, в тому числі для написання наукових праць, виконання науково-дослідних тем, науково-методичного забезпечення навчального процесу тощо;

- постійнодіючі науково-практичні та науково-методичні семінари, на яких проходять обговорення та оприлюднення отриманих наукових результатів (із залученням науковців інших наукових та навчальних установ), університетські, кафедральні наукові семінари, міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції, круглі столи, у тому числі ті, організатором або співорганізатором яких виступає Університет;

- науково-дослідні лабораторії та центри, які створюються в Університеті, організують, координують та забезпечують контролювання впровадження наукових досліджень Університету у практичну діяльність державних та місцевих органів влади, установ, організацій та підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності;

- українські і міжнародні наукові конкурси, гранти та тендери, участь в яких сприяє отриманню замовлень на виконання науково-дослідних робіт у межах державних, регіональних та міжнародних наукових проектів і програм, а також створенню та поширенню бренду наукової школи і Університету;

- Наукове товариство здобувачів вищої освіти і молодих вчених Університету для залучення творчої молоді до наукової і науково-дослідної роботи;

- організаційні комітети наукових та науково-практичних заходів (конференцій, круглих столів, семінарів, форумів, конкурсів тощо).

3.7 Представники НШ:

- вносять свій особистий вклад у формування наукової школи (виконання науково-дослідних робіт, публікації, отримання патентів та свідоцтв на авторське право на твір, захисти кандидатських та докторських дисертацій тощо);

- забезпечують мобільність школи щодо нових наукових фактів та її стійкість в умовах швидкого розвитку світової наукової системи;

- розвивають та зберігають історію і традиції, сприяють створенню і поширенню бренду наукової школи;

- залучають до наукової і науково-дослідної діяльності за напрямками наукової школи здобувачів вищої освіти, аспірантів, докторантів;

- ведуть підготовку аспірантів та докторантів за науковими напрямками школи; виконують держбюджетні та госпдогвірні науково-дослідні роботи;

- виступають експертами, опонентами на захисті дисертаційних робіт за науковим напрямком школи;

- беруть участь у науково-організаційній роботі, зокрема у роботі спеціалізованих Вчених рад, науково-експертних рад МОН України, координаційних, проблемних та інших структур, редакційних колегій наукових видань тощо;

- виступають з ініціативами щодо прийняття нових нормативних актів, удосконалення діючих положень, які регламентують організацію, порядок та умови виконання наукових досліджень на державному рівні.

4 ФОРМАЛЬНІ ОЗНАКИ НШ

4.1 Представники НШ, це професійна співдружність наукових і науково-педагогічних працівників, сформованих у відповідності з вимогами п. 1.2-1.3 цього Положення.

4.2 Значна загальна кількість спеціалізованих публікацій у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України та міжнародних видань, монографій тощо, а також позитивна динаміка публікаційної активності.

4.3 Вагомий індекс та позитивна динаміка цитування наукових праць у міжнародних наукометричних базах даних, зокрема Scopus та інших.

4.4 Наявність необхідної інфраструктури для підготовки наукових кадрів, а саме: магістратури, аспірантури, докторантури і докторської спеціалізованої вченої ради зі спеціальності (спеціальностей), що відповідає науковому напрямку школи, а також фахового періодичного видання.

4.5 Захисти не менше трьох докторських і 10 кандидатських дисертацій членами НШ, у тому числі не менше п'яти дисертацій під науковим керівництвом або за консультуванням її лідера з часу заснування НШ.

5 ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ

5.1 Права й обов'язки керівника і членів НШ як суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності регламентовано державним законодавством у галузі науки і вищої освіти, зокрема законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки», «Про вищу освіту», відповідними наказами МОН України, іншими нормативно-правовими актами, статутом ЦНТУ і цим Положенням.

5.2 Керівник наукової школи:

здійснює організацію та керівництво всіма видами діяльності НШ і несе повну відповідальність за результати її роботи;

- звітує про виконану роботу перед НТР університету;
- готує наукове обґрунтування актуальної наукової проблеми та звертається з пропозиціями до місцевих органів влади щодо надання послуг з виконання науково-дослідних робіт з фінансуванням з місцевого бюджету;
- готує матеріали для участі у конкурсному відборі проектів наукових досліджень і розробок, що виконуватимуться за рахунок видатків державного бюджету;
- готує пропозиції щодо надання наукових та науково-технічних послуг підприємствам та організаціям регіону;
- робить подання на членів НШ щодо заохочення, нагородження, преміювання за результативність проведеної науково-дослідної роботи.

5.3 Науковий керівник від імені школи має право:

- представляти за дорученням адміністрації ЦНТУ на державному та міжнародному рівнях під час обговорення проблем за науковим напрямом школи;
- подавати пропозиції щодо формування державних наукових і науково-технічних програм за запитами МОН та інших міністерств України, а також галузевих програм обласних, районних і міських державних адміністрацій, що передбачають наукові дослідження.

5.4 Керівник НШ інформує наукову громадськість про основні наукові здобутки школи на засіданнях Вченої або Науково-технічної ради Університету і в засобах масової інформації.

6 РЕЄСТРАЦІЯ, ОБЛІК ТА АТЕСТАЦІЯ НШ

6.1 РЕЄСТРАЦІЯ НШ

6.1.1 Висунення дослідницьких колективів для започаткування нових НШ в Університеті здійснюється потенційними керівниками НШ, які формують її склад та готують подання щодо започаткування їх на відповідних кафедрах.

6.1.2 Подання колективів, які мають всі ознаки дослідницьких, щодо започаткування нових НШ розглядаються на засіданнях кафедр, а клопотання стосовно висунення дослідницького колективу кафедри для його реєстрації в університеті як наукової школи подаються деканам факультетів, який подає на розгляд до науково-технічної ради клопотання щодо започаткування на кафедрах наукових шкіл

Одночасно з клопотанням на розгляд до постійнодіючої експертно-консультативної комісії (ЕКК) при НТР Університету подаються підготовлені потенційними керівниками НШ кваліфікаційні картки та відомості про колектив НШ (додатки А, Б).

6.1.3 Постійнодіюча експертно-консультативна комісія (ЕКК) при НТР Університету (при необхідності із залученням провідних вчених університету та регіону) виконує експертизу поданих матеріалів та озвучує висновки на засіданні НТР Університету.

6.1.4 При позитивному рішенні за результатами експертизи представлених матеріалів ЕКК питання про реєстрацію НШ вирішується Вченою (Науково-технічною) радою Університету.

6.1.5 Відповідно до ухвали Вченої (науково-технічної) ради Університету НДС готує наказ про реєстрацію НШ та вносить до Реєстру НШ Університету.

6.2 АТЕСТАЦІЯ ТА ПЕРЕРЕЄСТРАЦІЯ НШ

6.2.1 Атестація НШ Університету проводиться не менш як один раз на п'ять років.

6.2.2 Атестація НШ проводиться з метою оцінки ефективності наукової, науково-дослідної та інноваційної діяльності, відповідності одержаних ними результатів державним пріоритетним напрямам розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності, пріоритетним напрямам наукових досліджень Університету, Концепції розвитку наукової школи тощо.

6.2.3 Атестація включає анкетування НШ та внутрішньоуніверситетську експертизу наданих матеріалів.

6.2.4 Для атестації кожні 5 років до 20 грудня керівник НШ подає на розгляд до НТР університету документи на перереєстрацію згідно з переліком (Додатки А, Б).

6.2.5 Аналіз діяльності та експертизу атестаційних матеріалів, поданих з метою перереєстрації, здійснює ЕКК при НТР Університету та подає висновок про результати атестації НШ на розгляд Вченої (Науково-технічної) ради Університету.

6.3 КВАЛІФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ ТА АТЕСТАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОГО КОЛЕКТИВУ ЯК НШ

6.3.1 Наявність колективу дослідників, об'єднаних для виконання досліджень з певного наукового напрямку. Науковий потенціал школи – кілька поколінь учених, серед яких – не менше 2 докторів наук, 5 докторів філософії (кандидатів наук), в тому числі не менше 2 молодих вчених (до 35 років), аспіранти (здобувачі), докторанти та здобувачі вищої освіти.

6.3.2 Наявність керівника дослідницького колективу, який має бути доктором наук, професором, штатним співробітником Університету та який підготував за період існування школи не менше 1 доктора, 3- 5 докторів філософії (кандидатів наук), систематично бере участь у наукових конференціях Університету, всеукраїнських і міжнародних наукових та науково-практичних конференціях та форумах, має публікації у виданнях, зареєстрованих у МОН України як фахові, міжнародних журналах, а також виданнях, включених до наукометричних баз, має досвід вітчизняних та міжнародних наукових контактів, про що можуть свідчити державні і міжнародні премії, почесні звання, медалі і відзнаки за науково-педагогічну діяльність, індекс Гірша та ін.

6.3.3 Наявність дослідницьких програм, фундаментальних та прикладних наукових досліджень, що виконуються за рахунок державного бюджету, грантового фінансування, на госпдоговірних та ініціативних засадах, з актуальних наукових напрямів.

6.3.4 Участь в конкурсах НДР та (або) виконання НДР за тематикою НШ, підтриманих регіональними, державними та міжнародними грантами.

6.3.5 Наявність за зазначеним науковим напрямом і профілем НШ:

– не менше 10 наукових статей у наукометричних базах Web of Science, Scopus та/або Index Copernicus, опублікованих за останні 5 років членами дослідницького колективу у фахових виданнях України та у зарубіжних рецензованих виданнях за науковим напрямом НШ;

– не менше 5 монографій (або розділів у монографіях), виданих в електронній або друкованій формі за останні 5 років із зазначеного наукового напрямку автора (авторів) НШ;

– не менше 1 дисертації доктора наук та 5 дисертацій доктора філософії (кандидатських дисертацій), захищених за останні 5 років, підготовлених під керівництвом представників колективу НШ;

– постійних творчих зв'язків з колегами з інших університетів, академічних інститутів НАН України, провідних закордонних університетів та дослідницьких інститутів у формі спільних наукових досліджень, публікацій, виконання регіональних, державних та міжнародних програм за грантами тощо.

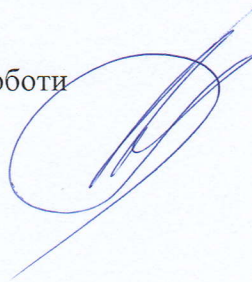
6.3.6 Участь представників дослідницького колективу у всеукраїнських та міжнародних наукових форумах, конкурсах, що підтверджена наявністю опублікованих доповідей, тез, почесних наукових звань, грамот, медалей, орденів, наукових премій, одержаних представниками НШ.

6.3.7 Організація і проведення постійно діючих міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних та інших наукових заходів в Університеті (конференції, семінари, круглі столи, симпозіуми тощо) з актуальних проблем науки в рамках напряму НШ.

6.3.8 Здійснення інформаційного супроводження власної діяльності, у т.ч. підготовка та видання науково-методичних, інформаційних матеріалів, збірників наукових праць та окремих наукових робіт представників НШ.

6.3.9 Участь представників НШ в редакційних колегіях наукових журналів, організаційних комітетах наукових конференцій, різних експертних радах тощо.

Проректор з наукової роботи

Олександр ЛЕВЧЕНКО